

**MAGYARORSZÁGI
MUNKAPIAC,
2023**

**BAKÓ TAMÁS
&
LAKATOS JUDIT**

Gazdasági környezet
Foglalkoztatás
Munkanélküliség
Munkaerő-kínálat és -kereslet
Keresetek, munkajövedelem

1. 2023-ben a foglalkoztatási ráta és a foglalkoztatottak létszáma a kedvezőtlen gazdasági hatások ellenére, ha kismértékben is, de tovább nőtt. A 15–64 éves korosztályra számított foglalkoztatási ráta így 74,8 százaléknak felelt meg.

2. A 20–64 évesekre számított 76,2 százalékos uniós foglalkoztatási rátánál a magyar érték 4,6 százalékponttal volt magasabb, de az egy év alatti növekedés mértéke elmaradt az unió egészét jellemzőtől.

3. A foglalkoztatottak létszáma a 2022. évihez viszonyítva nőtt az elsődleges hazai munkaerőpiacon, tovább csökkent a közfoglalkoztatás keretében dolgozóké, és újra többen vállaltak munkát külföldön.

4. A foglalkoztatotti létszám bővülésének egyik forrása az idősebb korosztályok fokozott munkaerőpiaci jelenléte volt, részben a későbbi nyugdíjba vonulás miatt, de főleg a nyugdíj melletti munkavállalást ösztönző tényezőknek köszönhetően. 2023-ban éves átlagban már mintegy 150 ezren dolgoztak nyugdíjuk mellett, szemben az egy évvel korábbi 134 ezerrel.

5. A jelentősebb létszámot foglalkoztató nemzetgazdasági ágak közül nagyobb létszámbővülés jellemezte a kereskedelmet, az építőipart és a szállítást, míg stagnált a feldolgozóipar. A létszámváltozást leszűkítve az alkalmazásban állókra, a kép ettől némileg eltérő.

6. A járvány idején széles körben alkalmazott home office típusú munkavégzés hibrid formája továbbra is jelentős foglalkoztatási forma maradt.

7. A munkaerő-tartaléknak számító létszáma 2023-ban érdemben meghaladta az üres állások számát, de a területi és strukturális meg nem felelés miatt a külföldi munkaerő iránti igény változatlanul jelentős maradt. 2023-ban a külföldi munkavállalók száma az intézményi statisztika adatai szerint már 90 ezer körül alakult, ezen belül nőtt a harmadik világból érkezőké.

8. 2023-ban a foglalkoztatottak létszámának növekedésével párhuzamosan nőtt a munkanélkülieké is, 203 ezres létszámuk 27 ezerrel haladta meg az egy évvel korábbit, és a munkanélküliségi ráta 3,6 százalékról újra 4,1 százalékra emelkedett, ami azonban még így is jelentősen az uniós átlag alatt maradt.

9. A gazdaságilag aktívak létszámának 56 ezres növekedéséhez 2023-ban a foglalkoztatottak és a munkanélküliek számának növekedése közel azonos mértékben járult hozzá.

10. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó keresete – részben kormányzati intézkedéseknek köszönhetően jelentősen, 14,2 százalékkal 571,2 ezer forintra – emelkedett, de a kiugróan magas 17,6 százalékos infláció miatt a bérből és fizetésből élők így is reálkereset-veszteséget szenvedtek el.

GAZDASÁGI KÖRNYEZET

A gazdasági környezet 2023-ban nem volt kedvező a munkapiac számára, így a bruttó hazai termék volumene 0,9 százalékkal maradt el az előző évitől. Bár a világgazdaság 3,1 százalékkal nőtt, de a Magyarország számára kiemelten fontos Európai Unió gazdasági növekedése jelentős mértékben lassult, ezen belül a legfontosabb kereskedelmi partnerüknek számító Németország gazdasága 2022-höz képest zsugorodott. Annak ellenére, hogy az infláció az év folyamán fokozatosan csökkent, a fogyasztói árak így is 17,6 százalékkal voltak magasabbak, mint egy évvel korábban. A reálkeresetek mérséklődése a lakossági fogyasztás visszafogását vonta maga után, amit a kiskereskedelmi forgalom 7,9 százalékos volumencsökkenése is jelez. A magas infláció miatt kialakuló kedvezőtlen kamatkörnyezet, az uniós források körüli bizonytalanságok, valamint az állami beruházások elhalasztása is szerepet játszott a beruházások volumenének 8,5 százalékos csökkenésében. A fogyasztás és a beruházások csökkenésének negatív hatását tompította, hogy a külkereskedelmi termékek forgalmában az export volumene 2,7 százalékkal növekedett, míg az import 3,5 százalékkal csökkent. A kevésbé támogató gazdasági környezet ellenére a munkapiac feszes maradt, és a foglalkoztatottak száma kismértékben növekedett. A munka törvénykönyve számos ponton módosult 2023 januárjától, így többek között bővült a munkáltatók jogköre a szabadság kiadásában, valamint szigorodtak az éjszakai munkavégzés szabályai a gyermeket nevelő munkavállalók esetében.

FOGLALKOZTATÁS¹

A 2022. évi viszonylag jelentős, 60 ezres létszámnövekedést követően 2023-ban a foglalkoztatottak száma

már csak mintegy 29 ezer fővel nőtt,² bár a kedvezőtlen demográfiai folyamatok tükrében ez is kedvező adatnak számít. Éves átlagban így 4724,3 ezren minősültek foglalkoztatottnak a munkaerő-felmérés kritériuma szerint, 2505,8 ezer férfi és 2218,5 ezer nő.³ A foglalkoztatottak száma a 25–54 éves korcsoportban közel negyvenezer fővel csökkent, míg az összes többi korcsoport esetében nőtt. Ugyanakkor érdemes megemlíteni, hogy a létszám abszolút értékben legnagyobb mértékben az 55–64 évesek körében változott, ebben a korcsoportban mintegy 46 ezer fővel többen dolgoztak 2022-höz képest. A foglalkoztatásra Magyarországon továbbra is a teljes munkaidős forma a jellemző, 2023-ban a teljes sokaság 95,2 százaléka ebben a formában dolgozott. Az éves átlagban 228 ezer fő nem teljes munkaidős dolgozó többsége speciális élethelyzete (tanulás, nyugdíj melletti munkavállalás), illetve egészségi állapota miatt választotta ezt a foglalkoztatási formát. A 15–64 évesekre számolt foglalkoztatási ráta 2023-ban 74,8 százaléknak felelt meg, így 0,4 százalékponttal meghaladta az egy évvel korábbi (1. ábra). Ehhez, ha nem is számottevően, de hozzájárult a mutató bázisát adó népesség létszámának 10 ezres csökkenése.

A 70–74 éves férfiak foglalkoztatási rátája 3,4 százalékponttal, az 55–64 éves nőké pedig 3,2 százalékponttal haladta meg az egy évvel korábbi, változatlan nyugdíjba vonulási feltételek mellett. A magasabb értékekben – a nyugdíj melletti munkavállalást ösztönző járulékfizetési kedvezmény mellett – közrejátszott az is, hogy fogyasztási szerkezetükből következően az idősebb korosztályok jobban megéreztek a 2023 évet jellemző kiugróan magas 17,6 százalékos inflációt.

A foglalkoztatási ráta javulása döntően a nyugdíj előtt álló 55–64 éves korosztálynak volt köszönhető (2. ábra), miközben a legjobb munkavállalási korú népesség (25–54 éves) foglalkoztatási rátája kismér-

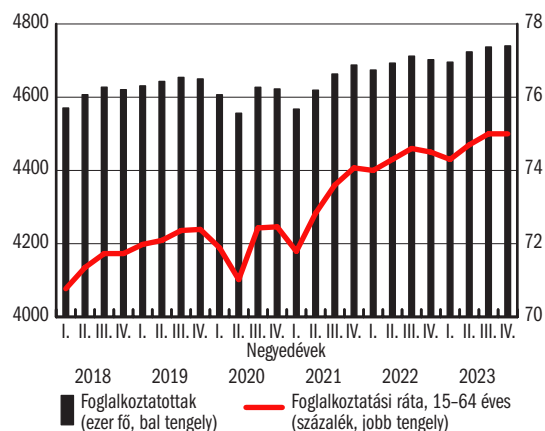
¹ Ebben a részben szereplő, a KSH munkaerő-felméréséből származó adatok teljeskörűsítése a 2011. évi népszámlálás továbbvezetett adatai alapján történt. A kiadvány megjelenésekor azonban a KSH adatbázisában szereplő adatokat már lecserélték a 2022. évi népszámláláson alapuló adatokra. Az így megadott foglalkoztatotti létszám 4697,5 ezer főnek, az egy év alatti változás pedig 28 ezernek felel meg. A számított mutatókban az új bázisra történő áttérés nem eredményezett érdemi változást.

² A változás mértéke közel áll az adathoz tartozó hibához.

³ Ebből 123 ezren a 2021 óta alkalmazott fogalomrendszer szerint a gyermekgondozási ellátás alatt fennálló foglalkoztatotti státusuk miatt kerültek a foglalkoztatotti kategóriába, de ténylegesen jövedelemszerző tevékenységet nem végeztek az interjút megelőző héten.

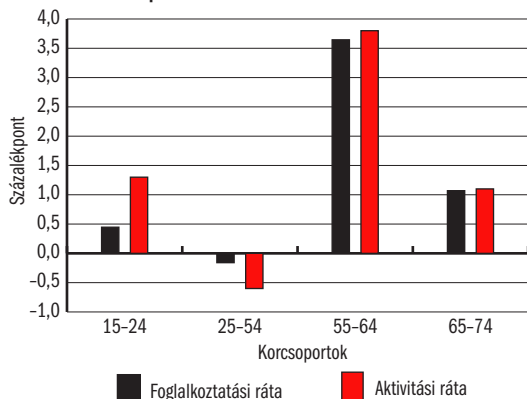
tékben csökkent. Az aktivitási ráta iránya minden korcsoportban a foglalkoztatási rátának megfelelően változott, de a változás mértéke – különösen a fiatalok és a legjobb munkavállalási korúak körében – nagyobb volt.⁴

1. ábra: A foglalkoztatottak számának (ezer fő) és a 15–64 évesek foglalkoztatási rátájának (százalék) alakulása

Forrás: KSH MEF.

2. ábra: Foglalkoztatási és aktivitási ráta változás korcsoportonként 2022 és 2023 között

Forrás: KSH MEF.

A javuló foglalkoztatási ráta ellenére az idősebb korosztályoké – hasonlóan a legfiatalabb munkavállalási korúakéhoz – így is relatíve alacsony maradt: a 60–64 éves férfiaké 72,3 százalék, az 55–59 éves nőké

pedig 79,4 százalék volt, az előbbi 13,1 az utóbbi pedig 8,3 százalékponttal maradt el az eggyel fiatalabb öt éves korcsoportot jellemzőtől. A korszak második végpontját jelentő 20–24 éveseknek 48,7 százaléka minősült foglalkoztatottnak, ami még akkor is alacsonynak tekinthető, ha figyelembe vesszük, hogy a tanulás mellett munkát végző fiatalokat az adatok forrását jelentő munkaerő-felmérés technikai okból alulbecsüli.⁵

Uniós összehasonlításban Magyarország a kedvező foglalkoztatási rátával jellemezhető országok közé tartozik. 2023-ban a 20–64 évesekre számított hazai foglalkoztatási ráta 4,6 százalékponttal volt magasabb az uniós átlagnál, ezen belül a férfiak 85,4 százalékos foglalkoztatási rátája 4,6 százalékponttal, a nők 76,3 százalékos rátája pedig 4,7 százalékponttal múlta felül a megfelelő uniós értéket. A részmunkaidőben foglalkoztatottak alacsony aránya miatt az úgynevezett egyenértékes – azaz a teljes munkaidőre átszámított – létszámból számolva, az uniós rangsorbeli hely még ennél is kedvezőbb. Érdeemes megemlíteni, hogy a régiós országokkal összehasonlítva a csehországi 75,1 százalék után a második legmagasabb foglalkoztatási rátával rendelkezünk.

A két nem foglalkoztatási rátája 2023-ban némileg tovább közelített egymáshoz, annak ellenére, hogy a nők továbbra is jelentős arányban éltek a Nők40 nyújtotta korábbi nyugdíjba vonulást biztosító kedvezményrel.

A foglalkoztatottság éven belüli alakulása némileg eltért a szokásostól, amennyiben negyedévről negyedévre folyamatosan nőtt a foglalkoztatottnak minősülők száma. Így az év negyedik negyedévében 44 ezerrel dolgoztak többen, mint az első negyedévben, illetve a 2023 negyedik negyedévi létszáma 38 ezerrel volt magasabb az előző év azonos időszakát jellemzőnél.

A foglalkoztatottak létszámnövekedése a hazai elsődleges munkaerőpiacon következett be, amelyet 2023-ban már 4 millió 552 ezres létszám jellemzett.

⁴ A számítások során az adatok a 2022-es népszámlálásának megfelelő súlyokkal lettek figyelembe véve.

⁵ A felvételre jellemzően válaszoló szülői háztartások nem feltétlenül számolnak be a tanulás melletti munkavállalásról.

A koronavírus-járvány okozta átmeneti csökkenést követően tovább nőtt a külföldön munkát vállaló magyarok száma (12 ezerrel 105 ezer főre),⁶ míg a másodlagos munkaerőpiacon, a közfoglalkoztatási programok keretében, az előző évinél 8 ezer fővel kevesebben, éves átlagban már csak 67 ezren dolgoztak.

1. táblázat: A foglalkoztatottak létszámának alakulása néhány fontosabb ismerv szerint, 2020–2023 (ezer fő)

Megnevezés	A foglalkoztatottak száma				Változás 2023/2022	
	2020	2021	2022	2023	ezer fő	százalék
Összesen	4603,2	4634,6	4695,6	4724,3	28,7	101
Nem						
Férfi	2462,1	2471,8	2492,0	2505,8	13,8	101
Nő	2141,2	2162,8	2203,5	2218,5	15,0	101
Típus						
Belföldi elsődleges munkaerőpiac	4409,3	4467,4	4527,4	4552,1	24,7	101
Közfoglalkoztatás	92,1	86,7	75	67	-8,0	89
Külföldi telephely	101,8	80,5	93,1	105,2	12,1	113
Régió						
Budapest	878,4	872,5	888,5	898,6	10,1	101
Pest	644,3	658,4	671,5	683,2	11,7	102
Közép-Dunántúl	519,3	526,2	534,3	537,3	3,0	101
Nyugat-Dunántúl	498,6	502,3	503	510,3	7,3	101
Dél-Dunántúl	373,6	377,6	383,7	380,2	-3,5	99
Észak-Magyarország	483,2	478,7	488,8	487,8	-1,0	100
Észak-Alföld	640,7	645,9	653,9	660,7	6,8	101
Dél-Alföld	565,1	572,9	571,9	566,1	-5,8	99
Státus						
Alkalmazott	4056,6	4057,7	4106,2	4148,3	42,1	101
Társas vállalkozás, szövetkezet tagja	180,1	154,5	153	160,9	7,9	105
Vállalkozó, önálló és segítő családtag	362,5	421,1	436,4	415,1	-21,3	95

Forrás: KSH MEF.

A régiók relatív foglalkoztatási pozíciója érdemben nem változott, és a különbség továbbra is jelentős. Míg az „éllovasnak” számító fővárosban a 15–64 évesek 79,2 százaléka volt foglalkoztatott, a dél-dunántúli, illetve észak-magyarországi érték ennél közel 10 százalékkal alacsonyabb maradt, bár ez utóbbi régiót

az utóbbi években javuló tendencia jellemzi. A vármegegyesintű területi különbségek értelemszerűen még nagyobbak, a legjobb helyzetű Győr-Moson-Sopron vármegye 80,8 százalékos értékétől három vármegye (Somogy, Tolna, Borsod-Abaúj-Zemplén) foglalkoztatási rátája is 12 százalékponttal maradt el. A foglalkoztatottak több mint 88 százaléka alkalmazásban álló volt 2023-ben, ami egy év alatti 1,0 százalékos növekedésnek felelt meg. A társas vállalkozások tagjainak száma – hibahatáron belül – enyhén nőtt, míg az egyéni vállalkozók és segítő családtagjaiké újra csökkent.

A jelentősebb létszámot foglalkoztató nemzetgazdasági ágak közül nagyobb létszámbővülés jellemezte a kereskedelmet, az építőipart és a szállítást, míg továbbra is stagnált a korábban dinamikus növekedés jellemezte feldolgozóiparé.

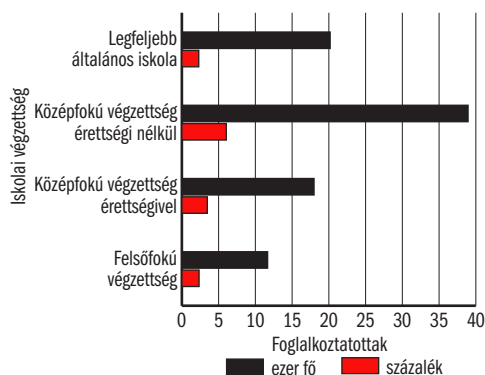
Az ágazati létszám változását a munkaerő-felmérésnél megbízhatóbban jelző, az alkalmazásban állókra vonatkozó teljes körű intézményi statisztika a fentiekől némileg eltérő képet mutat. A 42,5 ezer fős létszámnövekedés mögött az ágazatok többségének szerény létszámnövekedése húzódik meg, míg jelentősebb csökkenést mutatott a közigazgatás, védelem, az építőipar (–3,1 ezer és –3 ezer fő) alkalmazottainak a száma. Kisebbségi csökkenés jellemezte továbbá a szállítás, raktározás, a mezőgazdaság és a bányászat nemzetgazdasági ágait is. A létszámbővülés jelentős része a piaci szolgáltatások összefoglaló nevű ágazatokra koncentrált. Így a legnagyobb növekedés a szakmai, tudományos, műszaki tevékenységek (9,4 ezer fő), az adminisztratív szolgáltatások (7,5 ezer fő), a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (6,7 ezer fő) és az információ, kommunikáció ágakban (5,4 ezer fő) következett be, amihez a továbbra is erős pótlólagos munkaerő-kereslet mellett a *kisadózó vállalkozások tételes adójának* (kata) 2022. szeptemberi szigorítása következtében alkalmazottként megjelenők, a közvetítő cégeken keresztül alkalmazott külföldi munkavállalók számának növekedése és a tovább élénkülő turizmus is hozzájárult. A korábban dinamikus létszámbővülés jellemezte ipari ágakban jelentősen lassult az alkalm-

⁶ A munkaerő-felmérés csak azokat veszi külföldön dolgozóként számba, akikről Magyarországon élő háztartásuk adatot szolgáltat. Az Eurostat adatai szerint 2023-ban 356 ezer magyarországi születésű munkavállalási korú élt más EU-/EFTA-országban, míg állampolgárság szerint ez a szám 338 ezer volt. Mindkét létszám nőtt az előző évben felmérthez képest.

zásban állók számának növekedése, sőt a nemzetgazdaságon belül a legtöbb munkavállalót foglalkoztató feldolgozóipar számos ágazatában – köztük egyebek mellett a kiemelt fejlesztési területként kezelt járműgyártásban – csökkent a létszám. A közsférán belül az oktatásban volt csak jelentősebb létszám növekedés (7,8 ezer fő), de ennek jelentős része a részmunkaidőben foglalkoztatottakra koncentrált (4,8 ezer fő).

A foglalkoztatottak iskolai végzettség szerinti összetétele – döntően a demográfiai cserének köszönhetően – folyamatosan javul, de a formális végzettség mögött álló tudással és főleg az iskolarendszer adaptivitást növelő szerepével továbbra is elégedetlenek a munkáltatók. Iskolai végzettség szerint 2020 és 2023 között a legnagyobb mértékben a középfokú végzettségűek foglalkoztatása javult, ezen belül is az érettségivel nem rendelkezők száma nőtt leginkább (3. ábra). A legalacsonyabb és a legmagasabb végzettségű foglalkoztatottak száma közel azonos mértékben, valamivel több mint 2 százalékkal nőtt a jelzett időszakban.⁷

3. ábra: Foglalkoztatottak számának változása iskolai végzettség szerint 2020 és 2023 között (ezer fő és százalék)

Forrás: KSH MEF.

A jövőbeni munkaerő-utánpótlás szempontjából kevésbé kedvező, hogy a 18–24 éves korosztályba tartozók 11,6 százaléka mindenféle szakmai képzett-

⁷ A számítások során az adatok az 2022-es Népszámlálásának megfelelő súlyokkal lettek figyelembe véve.

ség nélkül hagyta el az iskolarendszert, ami az uniós átlagnál 2 százalékponttal kedvezőtlenebb értéket jelentett.

A koronavírus-járvány szülte kényszerintézkedések eredménye volt a *home office* típusú munkavégzés elterjedése,⁸ ami azóta tartósan alkalmazott foglalkoztatási formává vált. 2023-ban a foglalkoztatottak 7,5 százaléka mondta azt, hogy a referenciahetet megelőző négy hétben rendszeresen vagy alkalmanként ilyen formában dolgozott. Ez az arány elmarad a csúcsot jelentő 2021. évi 9,3 százaléktól, de nagyjából meg egyezik az előző évi értékkel. Jellemző a hibrid forma, azaz a bejárás és az otthoni munkavégzés kombinációja. Az otthoni munkát végzők körében felülreprezentáltak a felsőfokú végzettségűek, és ettől nem függetlenül a fővárosban élők. (Az előbbihez tartozó arány 18,4 százaléka, az utóbbihoz tartozó pedig 20,8 százaléka volt 2023-ban.)⁹ Az esetenkénti vagy rendszeres otthoni munkavégzés az alkalmazottak 6,4 százalékára volt jellemző, és ezen belül nagyobb eséllyel dolgoztak ilyen formában azok, akiket részmunkaidőben alkalmaztak.

A 2010-es évek végétől a korábbi kínálati munkaerőpiac keresletivé vált, a munkáltatók számára egyre nagyobb problémát jelentett munkaerőigényük kielégítése. Ennek oka részben a kedvezőtlen demográfiai folyamatok voltak: az, hogy a munkaerőpiacra belépő korosztályok létszáma tartósan elmarad a kilépő korosztályokétól, amit 2023-ban már nem ellensúlyozott a nyugdíjkorhatár fokozatos emelése sem. A másik, ennél nagyobb súlyú tényező a gazdaság szerkezete, az alacsony hozzáadott értékű, élőmunka-igényes ágazatok, területek jelentős és továbbra is szorgalmazott növekvő aránya. A strukturális munkaerőhiányhoz

⁸ Bár az otthoni munkavégzésre a távmunka megnevezést szokás használni, ezt a munkarendtípust a *home office* kifejezés jobban fedi, mivel az otthon dolgozás nem feltétlenül jelent egyben informatikai háttérrel feltételező távmunkát. *Home office*-ban dolgozónak a statisztika azokat tekinti, akik a munkaerő-felmérésben úgy válaszoltak, hogy az elmúlt négy hétben rendszeresen vagy alkalmilag dolgoztak otthonukból is.

⁹ A viszonyítási alapul szolgáló foglalkoztatotti létszámból a gyermekgondozási ellátás miatt tartósan távollevők kimaradtak a számításból.

emellett nem elhanyagolható mértékben járul hozzá a munkavállalási célú migráció, illetve az, hogy a lakhatási költségek különbözősége miatt a hiány és a többlet országokon belüli kiegyenlítődéseknek lehetővé teszi erősen korlátozott.

A munkaerőhiány enyhítésére az elmúlt években több, a 2022. évi kiadványban részletesebben is ismertetett intézkedés született. Hatását tekintve ezek közül a legjelentősebb a nyugdíjasok munkaerőpiaci bevonására irányuló voltak: 2023-ban éves átlagban már 150 ezren dolgoztak nyugdíjasként, 15 százalékkal többen, mint egy évvel korábban.¹⁰ (A nyugdíj melletti munkavállalás sajnálatos ösztönzője volt 2023-ban a kiugróan magas infláció is.) A 65 évesnél fiatalabb dolgozó nyugdíjasok szinte kizárólag nők köréből kerültek ki, ami azt jelentette, hogy az idetartozók több mint 20 százaléka foglalkoztatott volt. A 65 évesnél idősebb nyugdíjasok munkaerőpiaci részvétele már kisebb, esetükben a ráta 10 százalékos volt, de ez is nőtt az előző évhez képest. Ezen belül a férfiak 14 százaléka, a nők 7 százaléka minősült foglalkoztatottnak. A nyugdíjasok igen jelentős része, mintegy 2/5-e részmunkaidőben dolgozott, a nők esetében pedig ez az arány meghaladta az 50 százalékot. A teljes sokaságra a felsőfokú végzettségük felülreprezentáltsága a jellemző, de a 65 éves aluliak között túlsúlyban vannak a középfokú végzettségűek, mivel az ilyen végzettségű nők folyamatos munkaviszony esetén viszonylag fiatalon, 58–59 éves korban kérhetik nyugdíjazásukat. A nyugdíj mellett dolgozók közül arányaiban a legtöbben felsőfokú

végzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozást folytatnak, ezzel segíthetnek enyhíteni a kritikus mértékű munkaerőhiánnyal küzdő oktatás, egészségügy gondjain. A nyugdíjasok egy másik hasonló számosságú csoportját a kereskedelmi, szolgáltatási foglalkozásuk jelenti. A foglalkozás szerinti megoszláshoz hasonlóan a státus szerinti megoszlást tekintve is jelentősen különböznek a foglalkoztatott nyugdíjasok a teljes foglalkoztatotti sokaságtól. Mivel a nyugdíj mellett kedvező adózási konstrukcióval lehet vállalkozóként dolgozni, élve ezzel a lehetőséggel, három nyugdíjas foglalkoztatottból egy egyéni vagy társas vállalkozóként dolgozott.

A munkaerőgondok megoldása érdekében az utóbbi években több lépésben is enyhített a kormány a külföldiek foglalkoztatását korlátozó rendeleteken. Az EU-/EFTA-országok állampolgárai mellett a szerb és ukrán munkavállalók esetében sincs szükség a munkavállalási engedély megszerzésének hosszadalmas procedúrájára, 2022 nyarán pedig további 15 ország került fel arra a listára, ahonnan érkezettek, közvetítő cégen keresztül, szabadon alkalmazhatók. 2023-ban ezzel a kedvezménnyel élők legnagyobb számban a Fülöp-szigetéről érkeztek, őket pedig a vietnámiak követték. 2023-ban éves átlagban már közel 93 ezer¹¹ külföldi állampolgár állt alkalmazásban hazánkban, 12 ezerrel többen, mint egy évvel korábban. Kibocsátó ország szerint a legtöbben Ukrajnából érkeztek, de az az összes külföldi munkavállalón belüli arányuk folyamatosan csökken. Őket a románok és a szlovákok követik, de a sokaságon belül egyre nagyobb súllyal vannak jelen a harmadik világból érkezők (Fülöp-szigetek, Indonézia, Vietnám, Pakisztán, Mongólia).¹² A külföldi munkaerő legfontosabb felvevő piacát továbbra is a feldolgozóipar jelenti.

A foglalkoztatás sajátos – és egyre inkább teret vesztő – formája a közfoglalkoztatás, mely az elsődleges munkaerőpiacról tartósan kiszakadó, jellemzően az ország munkaerőpiaci szempontból leghátrányosabb helyzetű területein élőknek kíván rendszeres, fizetett munkát kínálni. A közfoglalkoztatásban érintettek száma a 2010-es évek közepén még 200 ezer fe-

¹⁰ 2020 júliusa óta a nyugdíj melletti munkavállalásból származó jövedelem után a munkavállalóknak nem kell társadalombiztosítási járulékot, a munkáltatóknak pedig a szociális hozzájárulási adót fizetni. Míg korábban a közszférában a munkavégzés esetén a nyugdíj folyósítását szüneteltetni kellett, ezt a korlátozást több lépcsőben részlegesen feloldották.

¹¹ Az adat forrása az intézményi statisztika, mivel a munkaerő-felmérésben az itt dolgozó külföldiek részben a nyelvi gondok miatt, részben azért, mert a munkaerő-felmérés körébe nem tartozó intézményi háztartásokban élnek, csak részlegesen jelennek meg.

¹² A 2023 novemberében elfogadott új vendégmunkástörvény részletesen szabályozza a harmadik országbeli munkavállalók itt-tartózkodásának és munkavállalásának feltételeit. A törvény számukat továbbra is az üres álláshelyek előző évi átlagos számában maximálta.

lett volt. A 2010-es évek végétől azonban a gazdaság növekvő munkaerőigénye az alacsony iskolai végzettségűeknek is segítette az elsődleges munkaerőpiacra történő belépést, amit a piaci és a közfoglalkoztatási bér közötti különbség is ösztönözött. A Belügyminisztérium adatai szerint 2019-ben éves átlagban 106,2 ezren, 2020-ban 92,5 ezren, 2021-ben 87 ezren, 2022-ben 75 ezren, 2023-ban pedig már csak 67 ezren dolgoztak közfoglalkoztatottként. A közfoglalkoztatottak többsége évek óta nő, akik – főleg családi teendők miatt – csak helyben tudnak munkát vállalni, míg a férfiak közül jellemzően csak a teljesen képzetlenek vagy a valamilyen okból munkahelei beilleszkedési problémával küzdők ragadnak bent a közfoglalkoztatásban. A közfoglalkoztatásra erős területi koncentráció a jellemző, az érintettek több mint fele 2023 végén is Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod-Abaúj-Zemplén, illetve Hajdú-Bihar vármegyék valamelyikében, azoknak is jellemzően a hátrányos helyzetű kistérségeiben élt.

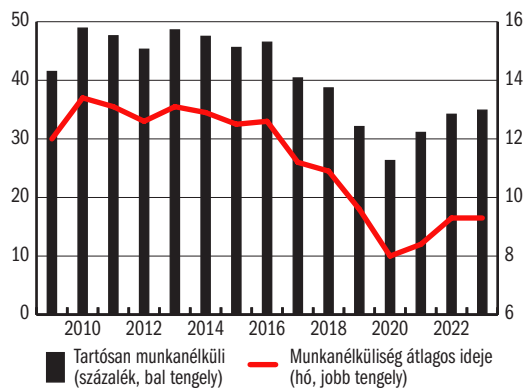
MUNKANÉLKÜISÉG

2023-ban az előző évet jellemző létszámcsökkenést követően újra nőtt a KSH munkaerő-felmérésének definíciója szerinti munkanélküliek száma: a 2022. évi 176 ezerrel 203 ezerre, ami 4,1 százalékos munkanélküliségi rátának felelt meg, szemben az előző évi 3,6 százalékkal. A kedvezőtlen irányú változás ellenére uniós összehasonlításban a magyar munkanélküliségi ráta továbbra is alacsonynak számít, 2023-ban 1,9 százalékponttal kedvezőbb volt, mint az uniós átlagérték, és mindössze hat tagország munkanélküliségi rátája volt alacsonyabb a magyar mutatónál. Kevésbé kedvező, hogy az év folyamán a munkanélküliek száma emelkedett, és az év utolsó negyedében már 218 ezer fő tartozott ebbe a kategóriába. Az év egészét tekintve a férfiak és a nők munkanélküliségi rátája, hasonlóan a 2022. évihez, nagyjából megegyezett (férfiak 4,2 százalék, nők 4,1 százalék).

A munkanélküliség növekedése, illetve a stagnálás jellemezte 2023-ban a vármegyék többségét, miközben a területi különbségek tovább nőttek. Alacsony,

2 százaléknál kisebb, munkanélküliségi ráta jellemezte az észak-dunántúli vármegyéket, míg Somogy és Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegyében ez a mutató meghaladta a 8,6 százalékot. Így Somogy 8,7 százalékos munkanélküliségi rátája 7 százalékponttal volt magasabb, mint a legkedvezőbb helyzetű Győr-Ménfőcsanak vármegye mutatója, és egy év alatt az előbbiben következett be a legnagyobb kedvezőtlen irányú (2,8 százalékpontos) elmozdulás is. A munkanélküliségi ráta mindkét nem esetében az érettségit nem adó középfokú képzésben részt vettek, illetve az érettségizett nők esetében nőtt a legnagyobb mértékben (lásd a Statisztikai adatok című rész 5. fejezete táblázataiban). A munkanélküliek létszámának növekedése ellenére a munkanélküliként töltött idő átlagos hossza nem változott, maradt 9,3 hónap, míg némileg nőtt a tartós, legalább egy éve munkanélkülinek számítók aránya (4. ábra).

4. ábra: A tartós munkanélküliek aránya és a munkanélküliség átlagos ideje

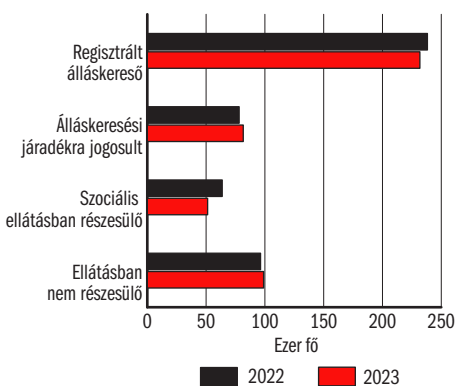
Forrás: KSH MEF.

Életkori kategóriák szerint továbbra is a legfiatalabb 15–24 évesek munkanélküliségi rátája a legmagasabb, 2023-ban 12,8 százaléknak felelt meg, ami 2,2 százalékpontos növekedést jelent az előző évihez képest. A legjobb munkavállalási korúnak számító 25–54 éves korosztály munkanélküliségi rátája is nőtt az előző évihez képest, de ez a növekedés az előbbinél jóval kisebb mértékű volt, míg a legkisebb negatív irányú elmozdulás az 55 éves és idősebb, de a mun-

kaerő piacon még érdemi számban jelenlevő korosztályokat jellemezte.

Rendhagyó módon 2023-ban a munkaerő-felmérés definíciójának megfelelő munkanélküliek és a nyilvántartott álláskereső létszáma ellentétes irányban változott (5 ábra). Miközben az előbbi 15 százalékkal nőtt, az utóbbi 3 százalékkal 238 ezerrel 232 ezerre csökkent. Ezen belül elhelyezkedési járadékban részesülők, valamint az ellátásban nem részesülők száma enyhén nőtt, míg az alacsony összegű, foglalkoztatást helyettesítő (szociális) ellátásban részesülők jelentősen csökkentek. Kedvezőtlen tény, hogy a regisztrált álláskereső közel 2/5-e legalább egy éve szerepelt a nyilvántartásokban.

5. ábra: A regisztrált álláskereső főbb adatai, 2022–2023 (ezer fő)

Forrás: NFSZ.

Mivel a legtöbb szociális ellátás összege évek óta változatlan, a nyugdíjnak a keresethez viszonyított aránya folyamatosan csökken, az adórendszer kedvezményei pedig jellemzően a munkajövedelem után vehetők igénybe, a foglalkoztatott nélküli háztartások, illetve a benne élő gyermekek relatív jövedelmi pozíciója az átlagos jövedelmi helyzetnél lényegesen kedvezőtlenebb. 2023-ban az ilyen háztartásban élő 0–59 évesek aránya – a korábbi éveket jellemző csökkenés után – újra enyhén nőtt. Míg 2022-ben a 18–59 évesek 4,6 százaléka, a 0–17 éveseknek pedig 4,2 százaléka élt ilyen háztartásban, 2023-ban ez az arány mindkét korcsoportban 4,7 százalékra nőtt, a jelen-

tős regionális különbségek változatlansága mellett. Így például míg a fővárosban a 0–17 éves gyermekeknek csak 2,3 százaléka élt aktív kereső nélküli háztartásban, addig Észak-Alföldön ez az arány 8,5 százalékos volt.

MUNKAERŐ-KÍNÁLAT ÉS -KERESLET

A gazdaságnak a koronavírus-járvány utáni újraindításával az üres álláshelyek száma folyamatosan nőtt, és 2022-ben elérte a – mérés történetében eddigi csúcstól jelentő – 89,5 ezret. 2023-ban az üres és betöltésre váró álláshelyek száma már újra csökkent, az előző évnél 10,5 ezerrel kevesebb ilyen álláshelyet jelentettek a gazdálkodó szervezetek. A nagyobb visszaesés mind arányában, mind abszolút számban a versenyszférában következett be, ahol a pótlólagos munkaerő-kereslet 2023-ban negyedévről negyedévre csökkent, (a negyedik negyedévben már csak 47 ezer álláshely várt betöltésre), és főként az alacsony végzettséget igénylő munkakörök esetében mérséklődött a kereslet. Ennek oka lehet az, hogy a gazdasági visszarendeződés üteme elmaradt a várakozástól, de szerepet játszhat az is, hogy a külföldi munkavállalók szervezett foglalkoztatásával könnyebbé vált a vállalkozások számára a munkaerő-utánpótlás. 2023 negyedik negyedévében a betöltetlen állások mintegy ötöde feldolgozóipari állás volt, de ebben a nemzetgazdasági ágban az előző év azonos időszakához viszonyítva jelentős, 5,7 ezres csökkenés következett be. Éves átlagban az üres álláshelyeknek az összes álláshelyhez viszonyított aránya a 2022. évi 2,7-ről 2,4 százalékra csökkent, ezen belül a versenyszférában 100 álláshelyre 2,2, míg a költségvetési szférában az előző évvel megegyezően 3,7 betöltendő állás jutott. A versenyszféra túlsúlya jellemezte nemzetgazdasági ágak közül a legmagasabb érték az adminisztratív szolgáltatásokban volt (100 álláshelyre 4,9 üres jutott). Mivel idetartoznak a munkaerő-közvetítő cégek, így jellemzően a más ágazatokba tartozó partnereik igénye jelentkezik ebben a mutatóban. Ezt követi a pénzügyi, biztosítási tevékenység nemzetgazdasági ág (2,8), megelőzve ezzel a korábbi második helyezett információ, kommunikáció nem-

zetgazdasági ágat (2,4). A költségvetés szférában évek óta az egészségügy, szociális terület küzd a legnagyobb munkaerőhiánnyal (3,9).

Foglalkozási főcsoportok közül a legtöbb betöltésre váró álláshely (közel 19 ezer) a FEOR 2. főcsoportba (felsőfokú végzettség önálló alkalmazását igénylő munkakör) tartozott, ami még kicsit meg is haladta az egy évvel korábbi számot, s ami 3 százalékos üresállás-hely-arányt jelentett. Ezt 17 ezer fős hiánnyal, illetve 2,9 százalékos aránnyal a szakképzettséget nem igénylő munkakörök követték, viszont az ilyen foglalkozások iránti igény jelentősen csökkent az előző évihez képest.

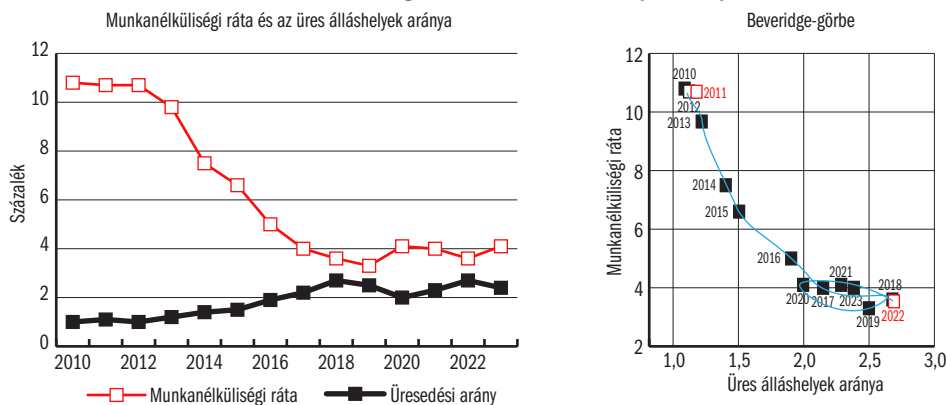
Az összes álláshoz viszonyított betöltésre váró állások aránya az unióban 2023 negyedik negyedévében 2,6 százalék volt, ami 0,3 százalékponttal haladta meg a hazai értéket. A két szélső érték Belgiumot (4,4 százalék), illetve Romániát (0,7 százalék) jellemezte, míg Magyarország a tagországok sorrendjében nagyjából középen helyezkedett el. Az üres álláshelyek aránya – a 2022. évi felfutás után – hasonlóan, mint Magyarországon, az unió egészében is csökkent.

A munkakínálat és munkakereslet egymásra találásának mértékét a – munkanélküliségi ráta és az üres álláshelyek aránya közötti negatív kapcsolatot leíró – Beveridge-görbével lehet szemléltetni, (6 ábra). A 2010 és 2023 közötti magyar munkapiac Beveridge-görbéje az elméletnek megfelelően negatív meredekségű. A koronavírus-járványt követő gyenge fellendülést az ukrajnai háború törte meg, amely

2023-ban növekvő munkanélküliségi rátával és az üres álláshelyek csökkenő arányával járt. Az utóbbi években négy százalék körüli szinten stabilizálódó munkanélküliségi ráta és az üres álláshelyek két százalék feletti aránya jelzi, hogy a munkapiaci kereslet és kínálat egymásra találását döntően strukturális tényezők gátolják.

A potenciális munkaerő-tartalék kategóriában – amelybe a munkanélküliek, az alulfoglalkoztatottak, a dolgozni szándékozó, de munkát aktívan nem kereső vagy a rendelkezésre állás kritériumát nem teljesítő inaktívak tartoznak – 2023-ban 300 ezren voltak, ami 15 ezres növekedést jelent az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A növekedés a munkanélküliekre koncentrált, miközben a dolgozni szándékozó inaktívaké tovább csökkent, amihez hozzájárulhatott a két kategória közötti átstrukturálódás is – azaz, hogy a dolgozni szándékozó inaktívak egy része munkakeresésbe kezdett, és így a munkanélküli kategóriába került át. Folytatódott az elsődleges munkaerőpiac szempontjából szintén munkaerőforrásnak számító közfoglalkoztatottak létszámának csökkenése is, így hosszú távon velük mint érdemi tartalékkal már nemigen lehet számolni. Bár 2023-ban a munkaerő-tartalékhoz tartozók száma továbbra is, sőt az előző évinél nagyobb mértékben haladta meg az üres álláshelyek számával jelzett keresletet, a strukturális és területi eltérés miatt a szabad állások jelentős része a tartalékból nem volt feltölthető.

6. ábra: Munkanélküliségi ráta és az üres álláshelyek aránya, 2010–2023

Forrás: KSH MEF, saját szerkesztés.

2. táblázat: A potenciális munkaerő-tartalékhoz tartozók létszámának alakulása, 2010, 2022, 2023

Megnevezés	2010	2022	2023	Változás	
				2023-2010	2023-2022
	ezer fő			fő	
Foglalkoztatott összesen	3873,8	4695,6	4724,3	850,5	28,7
Foglalkoztatottból alulfoglalkoztatott*	59,2	20,7	23,3	-35,9	2,6
Foglalkoztatottból közfoglalkoztatott	72,5	75,0	67,5	-5,0	-7,5
Munkanélküli	469,1	176,3	202,9	-266,2	26,6
Inaktívból: keres munkát, de nem áll rendelkezésre	10,3	7,8	9,0	-1,3	1,2
Inaktívból: szeretne dolgozni, és rendelkezésre áll	199,6	80,6	65,0	-134,6	-15,6

* Alulfoglalkoztatottak: azok, akik teljes munkaidős állás hiányában kényszerülnek részmunkaidőben dolgozni.
Forrás: KSH MEF.

KERESETEK, MUNKAJÖVEDELEM

A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó kereste 2023-ban az előző évi kiugróan magas 17,4 százalékos növekedési ütemtől elmaradva ugyan, de így is jelentős mértékben 14,2 százalékkal 571,2 ezer forintra emelkedett.¹³ Az adat értelmezéséhez hozzá tartozik az is, hogy az úgynevezett fegyverpénz tavaly februári kifizetése nemzetgazdasági szinten is jelentősen hatással volt a bázisra. Ennek az egyszeri kifizetésnek a hatása nélkül a 2023. évi keresetnövekedés üteme 15,5 százalék lett volna. Az előző évi magas keresetnövekedési ütemhez jelentős mértékben járultak hozzá a választási évre időzített kormányzati intézkedések, így a minimálbér-emelés mellett egy sor ágazati bérkiigazító intézkedés.

Bár az előző évinél kisebb mértékben, de 2023-ban is számos kormányzati intézkedés hatott a keresetek alakulására. Hatásában a legjelentősebb a minimálbér-megállapodás volt, amelynek értelmében

a minimálbér januárban 16 százalékkal, a garantált bérminimum 14 százalékkal nőtt, amit decemberben újabb 15 százalékos, illetve 10 százalékos emelés követett. Ennek eredményeként az év végére a minimálbér 266 800 forintnak, a garantált bérminimum 326 000 forintnak felelt meg. A decemberi emelés azonban – hangulatjavítási okból – lényegében csak a 2024. évi emelés előrehozatalát jelentette, így várhatóan a következő évre (2024-re) is a 2023. évihez hasonló, 40 százalék körüli lesz a minimálbérnek az átlag keresethez viszonyított aránya. A minimálbér alakulása közvetlenül mintegy 600 ezer alkalmazásban álló keresetét érinti, de mivel a munkáltatóknak a bértorlódás elkerülése vagy legalábbis hatásának mérséklése miatt hozzá kell nyúlni a minimálbérnél magasabb keresetűek díjazásához is, a közvetett hatás ennél jóval több dolgozót érint. A minimálbérrel azonos ütemben nőtt a közfoglalkoztatási bér, amely így januárban 116 000 decemberben 133 400 forintnak felelt meg, de még ez utóbbi emelt összeg is csak 23 százaléka volt a bruttó átlagkeresetnek. A közfoglalkoztatottak zsugorodó létszáma miatt a közfoglalkoztatottakkal együtt, illetve nélkülük számított bruttó átlagkereset összege, illetve növekedési üteme közötti különbség tovább csökkent (571 200 forint, 14,2 százalék, illetve 580 800 forint, 14,0 százalék).

A kormány és a Magyar Orvosi Kamara között – a járvány idején született – béremelési megállapodást utolsó lépéseként az orvosok fizetése további 11 százalékkal nőtt, ezzel egy kezdő orvos fizetése 687 ezer forintra emelkedett, míg egy 21–25 év gyakorlattal rendelkező orvos a bruttó havi bére 1,65 millió forintnak, a 40 éve pályán lévő orvosé pedig 2,38 millió forintnak felelt meg. Az egészségügyi szakdolgozók alapbére, egy – 2024 évben esedékes – újabb emelés ígérete mellett 2023 júliusától 18 százalékkal nőtt. A cél, hogy alapbérük legalább hosszú távon elérje az orvosi átlagos alapbér 37 százalékát, mérsékelve ezzel a bérfeszültség miatti szakdolgozói elvándorlást. Az alapbéremelés mintegy 84 ezer főt (ápolókat, védőnőket és az egészségügy nem gyógyító – gazdasági, műszaki, pénzügy-számviteli stb.) területein dolgozó-

¹³ 2022-től – 2019-ig visszamenően megadva – a KSH kereseti adatai az összes munkáltatót tartalmazzák, szemben a korábbi gyakorlattal, amikor a versenyszféra megfigyelése csak a legalább öt főt foglalkoztató szervezetekre terjedtek ki. A jelenlegi megfigyelési kör bruttó kereseti adata mintegy 3 százalékkal alacsonyabb a korábbi megfigyelési kör adatánál, mivel az öt fő alatti szervezetek esetében a kereset igen közel áll a mindenkori minimálbérhez, ami lefelé húzza az átlagot.

kat – érintett. Az új bértábla szerint az alapbér a leg-alacsonyabb fizetési osztályban – tehát a pályakezdő, végzettség nélküli egészségügyi dolgozók esetében – kerekítve bruttó 288,9 ezer forintnak, az érettségit igénylő munkakört betöltőké 352,5 ezer forintnak, a felsőfokú szakképesítéssel rendelkező kezdőké pedig 389,5 ezer forintnak felelt meg.

A fővárosi, vármegyei, járási kormányhivatalok kormánytisztviselői júliustól átlagosan 15 százalékos béremelést kaptak azzal, hogy a „bértömeg alapján megállapított forrás elosztására a szakmai képességek, a képzettség, a gyakorlat, valamint a teljesítmény figyelembevételével – jogszabályi keretek között – a kormányhivatalok és a járási hivatalok saját hatáskörben jogosultak”, tehát abból nem minden érintett részesült azonos mértékben. Az önkormányzati igazgatásban dolgozó 27 ezer köztisztviselő illetményalapja maradt 38 500 forint, amelyet az önkormányzatok anyagi lehetőségük függvényében kiegészíthetnek. Esetükben a kormány csak arra vállalt garanciát, hogy fedezetet biztosít az olyan települések számára, amelyek nem nettó költségvetési befizetők, az érintettek illetményének a minimálbér, illetve a garantált bérminimum összegéig történő kiegészítéséhez.

2023-ban a pedagógusok régóta követelt átfogó bérrendezésére nem volt meg a szükséges forrás, de néhány keresetjavító intézkedés azért megvalósulhatott. Így a szakmai bérpótlék 20 százalékról 30 százalékra nőtt, illetve mivel a pedagógusi alapilletmény minimumát a garantált bérminimum határozza meg, ennek változása januártól az illetménytábla alsóbb soraiban 14 százalékos általános emelést jelentett, novemberben pedig, visszamenőleges hatállyal, kifizették a pedagógus státustörvény bértáblájából következő keresetkülönbözöt. Januártól 10 százalékkal, majd májustól – visszamenőleges hatállyal – további 5 százalékkal emelkedett a szakképzésben oktatók bére is.

Alapvetően a bázishatásának köszönhető, hogy 2023-ban a versenyszféra és a költségvetés bér dina-

mikája eltérően alakult. Az előbbiben a bruttó keresetek – részben az inflációs nyomás, részben a pótlólagos munkaerő iránti igény hatására – az előző évit némileg meghaladóan 16,2 százalékkal nőttek, szemben a költségvetési szférát jellemző, a közfoglalkoztatottakat is figyelembe vevő 7,3 százalékkal.

3. táblázat: Főbb kereseti mutatók szektorok szerint, 2023

	Létszám		Bruttó átlagkereset		Bruttó mediánkereset	
	ezer fő	előző év=100	ezer forint	előző év=100	ezer forint	előző év=100
Vállalkozások	2302,8	101,0	582,7	116,2	446,4	117,5
Költségvetési intézmények	602,4	99,0	572,3	106,4	485,0	112,2
Nonprofit szervezetek	218,4	102,3	583,9	113,4	457,0	113,5
Nemzetgazdaság összesen	3123,6	100,7	580,7	114,0	454,4	115,0

Megjegyzés: Közfoglalkoztatottak nélküli adatok.

Forrás: KSH, NAV.

Bár közigazgatás, védelem kivételével¹⁴ minden nemzetgazdasági ágban nőtt a bruttó átlagkereset (4. táblázat), ennek mértéke változó volt. Az ipar minden területén, így a legtöbb munkavállalót foglalkoztató feldolgozóiparban is, átlag felett alakult a béremelkedés, bár a növekedés üteme az év második felében lelassult. Kiemelkedően nőttek a keresetek a foglalkoztatás szempontjából csekély súlyú bányászatban, a vízgazdálkodásban, illetve – a feldolgozóiparon belül – a járműgyártásban (4. táblázat).

Az üzleti szolgáltatások vegyesebb képet mutatnak: az ingatlanügyletekben jelentős volt a bérnövekedés, míg a kereskedelembe a forgalom visszaesése, a szállítás, raktározásban nemzetgazdasági ágban pedig a nagy állami vállalatok szerényebb mértékű béremelése, illetve jutalmazási gyakorlata miatt csak átlag körül nőttek a keresetek. A szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás esetében részben a minimálbér kétszeri emelésének volt köszönhető az átlagot meghaladó keresetnövekedés. A humán egészségügyi, szociális ellátás esetében a keresetek az átlagosnál kevésbé nőttek, lényegében csak olyan mértékben, amekkora az orvosi bérek emelésének harmadik üteméből következett. A pedagógusok visszamenőleges béremelése

¹⁴ Közfoglalkoztatottak nélkül számolva. A fegyverpénz bázishatását kiszűrve a megfelelő növekedési ütem 12,7 százaléknak felelne meg.

novemberben jelentősebben megemelte a rendszeres kereseteket az oktatásban, de az év egészét tekintve a keresetemelkedés üteme ebben a nemzetgazdasági ágban is csak 14,4 százalékos volt.

A keresetek differenciáltsága 2023-ban is jelentős maradt: a felső ötödbe tartozók bruttó átlagkeresete mintegy ötszöröse (1 millió 243 ezer forint) volt az alsó ötödbe tartozókéénak (244 ezer forint). A két szélső kvintilisbe tartozók keresete közötti különbség némileg csökkent az előző évihez képest, jellemzően

a minimálbérek kétszeri emelése, illetve a magasabb keresetűeket inkább jellemző nem rendszeres keresetek visszafogása miatt.

Míg 2021-ben az átlagbér és a mediánbér nagyjából azonos ütemben nőtt, 2022-ben pedig érdemi növekedési ütem különbség alakult ki az előbbi javára, azaz nemzetgazdasági szinten a kereseti egyenlőtlenség nőtt, 2023-ra éppen ennek fordítottja, a mediánbérnek az átlagbér növekedési ütemét meghaladó növekedése volt a jellemző.

4. táblázat: A teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó keresetének alakulása nemzetgazdasági ágak szerint, 2021, 2022, 2023

Nemzetgazdasági ág	2021		2022		2023	
	Bruttó átlagkereset	Bruttó átlagkereset indexe	Bruttó átlagkereset	Bruttó átlagkereset indexe	Bruttó átlagkereset	Bruttó átlagkereset indexe
	forint/fő/hó	előző év azonos időszaka = 100%	forint/fő/hó	előző év azonos időszaka = 100	forint/fő/hó	előző év azonos időszaka = 100
Feldolgozóipar	453 457	108,2	523 338	115,4	613 369	117,2
Energiaipar	676 820	104,6	735 650	108,7	858 669	116,7
Víz- és hulladékgazdálkodás	392 895	108,2	445 553	113,4	527 156	118,3
Építőipar	327 395	108,4	379 852	116,0	443 425	116,7
Kereskedelem	385 192	107,7	445 776	115,7	510 644	114,6
Szállítás és raktározás	388 647	104,3	456 010	117,3	522 090	114,5
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	261 633	106,7	314 513	120,2	367 194	116,8
Információ és kommunikáció	691 164	108,2	796 655	115,3	916 527	115,0
Pénzügyi szolgáltatás	734 200	106,5	830 036	113,1	965 534	116,3
Ingatlanügyletek	355 914	110,8	406 637	114,3	487 648	119,9
Tudományos és műszaki tevékenység	553 027	109,4	642 409	116,2	734 140	114,3
Adminisztratív szolgáltatás	350 874	107,7	408 211	116,3	477 895	117,1
Közigazgatás	493 214	105,6	624 526	126,6	626 233	100,3
Oktatás	398 903	110,2	459 930	115,3	526 453	114,5
Humán egészségügyi, szociális ellátás	363 829	121,8	454 949	125,0	516 316	113,5
Művészet és szabadidő	416 954	112,6	479 620	115,0	543 942	113,4
Egyéb szolgáltatás	312 648	106,5	328 715	105,1	433 265	115,3
Nemzetgazdaság összesen	425 915	108,9	499 980	117,4	571 182	114,2
Nemzetgazdaság összesen közfoglalkoztatottak nélkül	435 686	108,7	509 524	116,9	580 771	114,0
Ebből						
Közigazgatás	504 636	105,4	637 250	126,3	636 828	99,9
Oktatás	399 558	110,2	460 518	115,3	526 993	114,4
Humán egészségügyi, szociális ellátás	456 901	121,8	555 100	121,5	617 417	111,2

Forrás: KSH, NAV.

Mivel az szja és a járulék mértéke nem változott, a teljes munkaidősökre vonatkozó nettó átlagkereset a bruttóval azonos ütemben 14,2 százalékkal emelkedett, és így 379, 8 ezer forintnak felelt meg. A kedvezményekkel korrigált nettó átlagkereset növekedési üteme – a 25 év alattiak szja-kedvezménye, illetve az adókedvezménynek a 25–30 év közötti kisgyermekes anyákra történő kiterjesztése miatt – ennél 0,2 százalékponttal magasabb volt. A kedvezmények és mentességek figyelembevételével számított nettó átlagkereset 393, 7 ezer forintnak, míg a nettó médiankereset 312, 6 ezer forintnak felelt meg.

A nominális keresetek magas növekedési üteme ellenére a kiugró ütemű infláció miatt a bérből és fizetésből élők jelentős, 2,9 százalékos reálbércsökkenést szenvedtek el, amire utoljára 2012-ben volt példa. Az év utolsó harmadában az árnövekedés üteme lelassult, így a reálbércsökkenés is megállt.

A keresetek tekintetében 2023-ban Magyarország uniós rangsorbeli helyzete némileg javult, de így is meglehetősen kedvezőtlen maradt. Míg az Európai

Unióban 24 euró volt az alkalmazásban állók egy órára jutó átlagos bruttó munkajövedelme,¹⁵ Magyarország esetében a mutató értéke 11 eurónak, vagyis az uniós átlag 46 százaléka felelt meg. Ennél kevesebbet csak Bulgáriában, Romániában és Lettorszáiban kerestek az alkalmazásban állók. A bruttó nominális adatok összehasonlításánál azonban figyelembe kell venni, hogy az egyes tagországok jövedelemadó-rendszere eltérő, mint ahogy az árstruktúra függvényében a keresetek vásárlóereje is különböző. Annak ellenére, hogy a nemzeti valutában számítva az alkalmazásban állók munkajövedelme 14,3 százalékkal nőtt, a forint leértékelődése miatt euróban számolva ez jóval kisebb növekedésnek felelt meg. A forint árfolyamának kedvezőtlen alakulása emellett jelentős mértékben járult hozzá az uniós szinten is kiugrónak számító fogyasztói árindex növekedéshez. A versenyképesség alakulása szempontjából fontos kiemelni, hogy mind nemzeti valutában, mind euróban számolva a munkáltatók munkajövedelemmel kapcsolatos költségei az uniós tagországai közül Magyarországon nőttek a legjobban, forintban 17,3 százalékkal, euróban pedig a forint leértékelődése miatt 20,2 százalékkal. A kiugró növekedéshez a keresetek jelentős emelkedése mellett a ledolgozott munkaórák számában bekövetkezett kisebb csökkenés is hozzájárult.

¹⁵ Az SNA-, illetve ILO-fogalmak szerinti keresetnek a hazai statisztika munkajövedelem-fogalma felel meg, amely tartalmazza az olyan kereseten felüli elemeket, mint például a cafeteria-juttatás. 2023-ban a bruttó munkajövedelem 614,4 ezer forint volt, 14,3 százalékkal meghaladva így az előző évi 537,4 ezer forintot értékét.